

– Stoltenberg sitter på Vallas fang og styres av Davidsen

Av Kjell Thompson

– Vi må løse oppgavene i offentlig sektor smartere enn i dag, og få de offentlige ressurser til å strekke lenger. Bare slik kan vi trygge velferden på lengre sikt, slik at barn og barnebarn kan oppleve den samme tryggheten som oss. Modernisering av det offentlige Norge er et stort velferdsprosjekt, sier moderniseringsminister Morten Andreas Meyer.

Men, tilføyer han: Skulle Jens Stoltenberg overta regjeringsmakten neste år, betyr det bom stopp. Han sitter på fanget til Gerd-Liv Valla og lar seg styre av Jan Davidsen.

– Meyer har et kortsiktig og et langsiktig perspektiv på arbeidet. Det korte er å gjøre endringer som omgående innebærer at både næringsliv og folk flest får en enklere hverdag. Teknologien er et verktøy for å bygge ned byråkrati, svare raskere og frigjøre ressurser. Det kan gjøres nå og gi resultater umiddelbart.

Det langsiktige perspektivet er de utfordringer nasjonen står overfor ved at petroleumsvirksomheten flater ut, og at tilgangen på kompetanse og arbeidskraft er begrenset. De økende pleie- og omsorgsoppgaver vi vet kommer, er knapt mulig å løse med den reduserte veksten i arbeidsstyrken fremover, mener han.

– Men vi er jo i den usedvanlig heldige situasjon at vi kan gjøre forsiktige justeringer i dag som trygger velferden for fremtiden – uten de dramatiske grepene som andre land i Europa er nødt til å ta. At vi tør forandre noe vi i dagens situasjon strengt tatt ikke er nødt til, er den viktige politiske oppgaven, som ikke minst moderniseringsministeren må være pådriver for.

Teknologi

– Det viktigste på kort sikt er å ta teknologien i bruk, slik at vi kan forenkle administrativt arbeid og flytte ressurser fra byråkrati til service, pleie og omsorg. Dessuten må vi dreie oppmerksomheten fra hva vi putter inn til hva vi får ut. Vi har et politisk og administrativt system i det offentlige som er veldig opphengt i hvor mye penger vi bruker, og altfor lite

– Om vi ikke klarer å øke det offentliges produktivitet, vil vi heller ikke være i stand til å sikre velferden i fremtiden, sier moderniseringsminister Morten Andreas Meyer.

Foto: Scanpix

opptatt av hvilke resultater vi skaper. Et viktig tiltak er å utvikle styringsverktøy som forteller oss noe om hvilke resultater vi skaper. Vi må få langt bredere kunnskap om produktivitets- og kvalitetsutvikling enn vi har i dag. Begrepet kvalitet er lite utviklet, og kunnskapen om produktivitet er svært mangelfull i en sektor som samfunnsøkonomisk veier svært tungt, sier statsråd Meyer.

Meyer viser til at vi i løpet av de siste 20 årene har fått 51 prosent flere årsverk i offentlig sektor mot syv prosent flere års-

verk i privat sektor. – Dette peker i retning av at produktivitetsutviklingen i offentlig sektor har vært svak. Men vi vet for lite.

Stort potensial

Produktivitetsveksten i privat sektor – som har vært formidabel de siste årene – er ikke kommet av at folk løper fortere, men at vi har vært i stand til å bruke kunnskaper om ny teknologi til å arbeide smartere. Jeg opplever at medarbeidere i første linje i offentlig sektor jobber hardt og mye, men jeg tror det finnes et stort potensial for å finne bedre løsninger for å utnytte

arbeidskraftressursen. Over 300 kommuner deltar i de såkalte effektivitetsnettverkene. De erfaringene vi har så langt viser en skremmende mangel på sammenheng mellom pengeforbruk og kvalitet i tjenestene til publikum. Disse nettverkene har dokumentert at mest mulig penger ikke er synonymt med kvalitet på tjenestene. Langt mer enn pengeforbruk bestemmer om tjenestene blir slik folk vil ha dem.

En av sørlandskommunene har et ressursbruk langt under gjennomsnittet og en brukertilfredshet som ligger langt over gjennomsnittet. Man har funnet løsninger som gjør at pengene strekker lenger. I effektivitetsnettverkene setter sammenlignbare kommuner seg sammen og finner ut hvorfor noen oppnår bedre resultater med langt mindre ressursbruk. Slik benchmarking kan gi nyttig informasjon.

Nettbrukerne venter

– *Er norske kommuner overadministrert?*

– Norske kommuner har store muligheter til å flytte ressurser fra administrasjon til pleie og omsorg, grunnskole og barnehager. Det offentlige har i langt mindre grad enn privat sektor tatt i bruk teknologien for å gjøre tjenestene mer effektive. Som eksempel viser Meyer til bankvesenet. Nettbankene er et resultat av bankenes behov for å redusere internt byråkrati. Resultatet av å ta i bruk teknologien var at bankene fikk mer fornøyde kunder, og selv sparte betydelige midler i produksjonen av banktjenester. – Den historien har betydelig overføringsverdi til offentlig sektor. Det

sitter et sted mellom to og tre millioner internettbrukere der ute som er mer enn villig til å ta en del av den jobben. Disse nettbrukerne vil spare tid og bryderi for seg selv, og gjennom den besparelsen bidra til at også offentlig sektor sparer penger.

Meyer medgir at en del kommuner har dårlig råd, dels som følge av egne beslutninger, men også på grunn av sentrale reformer som ikke fullt ut har vært finansiert. Han fastholder likevel at mange kommuner har et betydelig potensial for å bruke pengene bedre.

– *Hvor langt vil du presse på for å få kommunene til å gå inn for markedsbaserte løsninger?*

– Vi trenger et klarere skille mellom forvaltningsdelen og den utførende, og finansieringssystemer som stimulerer til produktivitetsutvikling. Der har norske kommuner kommet svært kort. En videre utvikling av bestiller-utfører-modellen er i større grad å etablere innsatsstyrt finansiering, som Kristiansand er et banebrytende eksempel på. Disse endringene vil legge grunnlaget for å ta i bruk markedet langt bedre enn de aller fleste kommuner har gjort til nå. Konkurransen er mer enn anbud og konkurranseutsetting. Innenfor mitt konkurransebegrep ligger også benchmarking, brukervalg – altså hvem som skal levere en offentlig finansiert tjeneste – og selvfølgelig tradisjonell anbudskonkurranse. Konkurransenutsetting er et av mange elementer for å få mer ut av offentlige midler.

Valla, Davidsen og Øye

– *Hvorfor er motstanden så sterk?*

– Endringer i seg selv mobiliserer motkref-ter. Vi må skape en bredere forståelse for hva konsekvensen av å motsette seg endring faktisk er. At mange forstår hvilke utfordringer landet vårt står overfor i et 20-30 års perspektiv, er det viktigste virke-middel jeg har til å bygge ned motstanden. Men jeg har ingen illusjon om at Morten Øye i LO-stat, Jan Davidsen i Fagfor-bundet eller Gerd-Liv Valla vil prise bud-skapet fra en moderniseringsminister fra Høyre. Av og til er jeg i tvil om de sentrale LO-tillitsvalgte er på linje med hva med-lemmene faktisk mener. Jeg møter i hvert fall mange offentlig ansatte i første linje som selv er opptatt av modernisering, og som selv ser åpenbare muligheter for for-bedringer og effektivisering.

– *Hvem er de største bremseklossene?*

– Det er vanskelig å gjøre endringer i offentlig sektor uten at de som jobber der slutter opp om tiltakene. Jeg har ikke til hensikt å utfordre ansatte i offentlig sektor unødvendig. Men jeg tar de konfrontasjo-nene som er nødvendig for å få gjennom-ført endringene. Den sentrale ledelsen i fagbevegelsen, som forsvarer dagens sys-tem, kan stå i veien for de endringene som skal sikre velferden på litt lengre sikt. Men dette er mer komplisert enn å peke ut enkeltmennesker eller organisasjoner som bremseklosser. Jeg respekterer at noen vil velge andre løsninger enn meg, men jeg undres over at de som motsetter seg mine løsninger ikke har andre alternativer til å

gjøre alt slik vi gjør det i dag. Min opp-gave som moderniseringsminister er å gjøre endringer som 4,6 millioner innbyg-gere er tjent med på kort og lang sikt, mens fagbevegelsens hovedinteresse er å i vareta de ansattes rettigheter. Disse interes-sene er ikke alltid sammenfallende.

Bom stopp med Jens

– *Skyldes mye av motstanden at det er politisk gevinst å hente i den såkalte velferds-koalisjonen?*

– Det er iallfall lett å mistenke Arbeiderpartiet og Jens Stoltenberg for det. Da Stoltenberg så vidt var innom regjeringskontorene før valget i 2001, mente han langt på vei det samme som meg. Sannsynligvis har han den samme problemforståelsen som sentrum-høyre-regjeringen. Men etter et katastrofevalg for Arbeiderpartiet velger han å legge moder-niseringen av det offentlige Norge på hylla. Han hopper opp i fanget til Gerd-Liv Valla og lar LO-lederen og Jan Davidsen bestemme det fremtidige tempo i moderniseringen. Det betyr jo i realite-ten bom stopp i et helt nødvendig endringsarbeid. Jeg er sikker på at moder-niseringen av det offentlige Norge vil bli satt kraftig tilbake hvis venstresiden i norsk politikk rykker inn i regjeringskon-torene etter valget neste år. Meyer sier at LO aldri har lagt skjul på at deres fremste mål er å få fjernet denne regjeringen, og en del av deres argumenta-sjon må tolkes i det lyset. Dessuten dreier motstanden seg om å beholde opparbei-dede maktposisjoner.

– Toneangivende Ap-folk har mer enn signalisert en reversering. Bjarne Håkon Hansen har til og med gitt uttrykk for at han angrer på ting han var med på som medlem av Stoltenberg-regjeringen. Fornyselsen gikk for langt, har Bjarne Håkon Hansen sagt. Derfor er det viktig at vi får fortsette. Vi er en garanti for at moderniseringen går videre.

Frihet til å velge

– *Hva regner du med å oppnå før valget neste år?*

– I løpet av 2005 vil både næringsliv og innbyggere få et langt bedre tilbud til å løse oppgaver elektronisk. Folk skal få nye muligheter til å ha en digital dialog med det offentlige. Vi skal få større kunnskap om hvordan produktivitetsutviklingen i offentlig sektor i virkeligheten er. Vi vil ha lagt grunnlaget for en bedre utnyttelse av allerede innsamlede data, med det resultat at næringsliv og innbyggere i langt mindre grad må rapportere de samme opplysningene flere ganger. Det blir betydelig vekst i brukerundersøkelser som grunnlag for å utvikle tjenester i tråd med innbyggernes forventninger.

– *Og hvis du ser 10 år frem?*

– Om jeg får fortsette, har vi i 2014 utviklet en offentlig sektor der vi bruker mer ressurser på de tjenestene som betyr noe for folk i hverdagen og mindre på å flytte papir. Innbyggerne vil i langt større grad stå fritt til å velge mellom ulike tilbud, og valgfriheten har skapt et langt større mangfold i de tjenestene det offentlige til-

byr. Vi har utviklet en offentlig sektor hvor hver enkelt medarbeider i første linje har en langt større frihet til å forme et individuelt tilbud i dialog med den enkelte. Her kan vi lære mye av Nacka kommune utenfor Stockholm. Nacka har gjennomført mye av det jeg peker på som nødvendige moderniseringstiltak, og aldri etterlatt tvil om hvem det offentlige er til for, sier moderniseringsministeren.

